

Asia: VN/18255/2021

Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistamista koskeva työryhmämietintö

Ehdotusta koskevat yleiset huomiot

Voitte tähän lausua yleisesti ehdotettujen säännösten sisällöstä.

Työryhmän tavoite siitä, että selkeytetään julkisen vallan käyttäjän vahingonkorvausvastuuta, on kannatettava. Valmistelu on kuitenkin puutteellista ja valmistelua tulee jatkaa ja asiantuntijoita kuulla lisää. Esimerkiksi pakkokeinoja koskevia ehdotuksia on jouduttu valmistelevaan siten, ettei ole riittävästi kuultu asiantuntijoita ja perehdytty ongelmiin. Tällainen menettely on omiaan aiheuttamaan ennakoimattomia ongelmia.

Ehdotuksen vaikutukset

Voitte tähän lausua yleisesti ehdotettujen säännösten vaikutuksista, niiden merkittävydestä ja mahdollisista haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Erityisesti teitä pyydetään lausumaan niistä mahdollisista vaikutuksista, joita ei ole esityksessä otettu huomioon.

Niitä olisi tullut arvioida enemmän. Kun ehdotetaan merkittäviä muutoksia, tulee arvioida niiden kustannukset korvausten määrien ja asioiden käsittelijöiden lisätöiden osalta.

Voisi olla tehokasta esimerkiksi mahdollistaa hallintoasian valituksen yhteydessä tutkia myös vahingonkorvausvelvollisuus.

Toisaalta, kun on säädetty laki valtion vahingonkorvaustoiminnasta, tulisi selvittää, tulisiko sama asia säätää myös kuntien ja hyvinvointialueiden toimintojen osalta.

Vahingonkorvauslain muutosehdotukset

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne vahingonkorvauslakiin ehdotetuista muutoksista.

-

Julkisyhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n 1 momentti)

Kannatettavaa on ns. standardisäännöksen kumoaminen, mutta perusteluissa on tuotava selkeästi esille, ettei poistamisella ole tarkoitusta kiristää julkisen vallan korvausvastuuta tavanomaista tuottamusvastuuta kireämmäksi. Standardisäännöksen poistaminen selkeyttäisi sen, että julkisen tehtävän hoitamisessa on noudatettava samanlaista huolellisuutta kuin missä tahansa toiminnassa, jossa arvioidaan tuottamuksellisuutta vahingonkorvauserusteena.

Muun yhteisön julkisen vallan käytöllä aiheuttaman vahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n 2 momentti)

-

Muutoksenhakua koskevan vaatimuksen lieventäminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 4 §)

-

Kannekiellon kumoaminen (voimassa olevan lain 3 luvun 5 §)

-

Viranomaisen virheellisestä informaatiosta aiheutuneen puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 3 §)

Esitys on lähtökohdaltaan kannatettava. Esimerkiksi eläkeuudistusten yhteydessä on aiheutunut suuria oikeudenmenetyksiä erheellisillä neuvoilla. Huomioon on tietenkin otettava se, että informaation antajalle annetaan oikeat ja riittävät tiedot ja neuvon antaa henkilö, jolla asiaan on toimivalta.

Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksen hyvittäminen (1. lakiehdotuksen 3 luvun 7 §)

Ehdotus on lähtökohtaisesti kannatettava. Asiassa olisi kuitenkin selvitettävä ja pohdittava, tulisiko noudattaa esimerkiksi Ruotsin toimintatapaa keskittyä Euroopan ihmisoikeussopimuksen loukkaamistilanteisiin ja miten muiden ihmisoikeussopimusten kohdalla tulee menetellä.

Vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:ää ja 7 luvun 1 §:ää koskevat muutosehdotukset.

-

Laki vapaudenmenetyksistä ja muista pakkotoimista suoritettavista korvauksista

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne ehdotetusta laista.

Ehdotus on selkeästi keskeneräinen ja sitä tulee merkittävästi täsmentää. Ehdotukset voivat johtaa jopa pakkokeinojen käyttämisen rajoittamiseen ja rikosten selvittämiskynnyksen kohoamista, jos vahingonkorvausvelvollisuuden kynnyistä merkittävästi alennetaan.

Korvausvelvollisuutta arvioitaessa tulisi lähteä siitä, onko kyseisen pakkokeinon lainmukaiset edellytykset täyttyneet eikä lähteä arvioimaan asiaa myöhemmän esimerkiksi oikeudenkäynnin

ratkaisun perusteella. Pakkokeino-, esitutkinta-, syyttämisen- ja tuomitsemiskynnykset ovat lainsäädännössä erilaiset ja se tulisi ehdotuksessa huomioida. Vahingonkorvausvelvollisuus ei saa olla kyseisen toimenpiteen laillista edellytystä alempi. Tulee myös miettiä, onko Valtiokonttori oikea taho arvioimaan pakkokeinojen lainmukaisuuden kynnystä.

Kärsimyskorvauksen osalta mm ehdotetaan sitä, että ylemmän tuomioistuimen muuttaessa alemman tuomioistuimen ratkaisua voisi kärsimyskorvaus tulla korvattavaksi. Tällainen aiheuttaa todennäköisesti huomattavia taloudellisia vaikutuksia sekä itse korvausten mutta myös korvauskanteiden käsittelyiden osalta. Tällainen aiheuttaa myös sen, että on mietittävä, tulisiko määrättyjen turvaamistoimenpiteiden voimaantuloajankohtia uudistaa. Tulisiko liiketoimintakiellon tulla voimaan vasta lainvoimaisesta tuomiosta? Toisaalta tällainen aiheuttaisi helposti vain sen vuoksi tehtyjä muutoksenhakuja, että vesitettäisiin mahdollisuutta puuttua epäasianmukaiseen liiketoimintaan ajoissa.

Kysymyksenä on auki mm. jos syyteoikeus vanhenee vastaajan pakoilun vuoksi, miten se vaikuttaa korvausoikeuteen? Edelleen miten korvausoikeus oikeuteen tuotavaksi määrättyjen osalta, jos määräys on tehty sen vuoksi, ettei kyseinen henkilö ole itse asianmukaisesti kertonut perustetta, miksi on ollut poissa istunnosta. Usein tämä selviää vasta jälkikäteen, kun lääkärinlausunto toimitetaan kiinnioton jälkeen.

Valtion korvausvelvollisuutta kyseisenlaisissa tilanteissa ei ole pidettävä asianmukaisena.

Ehdotuksen 3 momentin säännös mahdollisuudesta evätä korvaus erityisestä syytä ei ole riittävän täsmällinen eikä muutenkaan riittävä edellä kuvattuihin tilanteisiin.

Laissa tulee selkeästi säätää, milloin pakkotoimi on katsottava virheelliseksi, jotta korvausvelvollisuus voi täyttyä. Tämä olisi tarpeellista sekä pakkokeinojen käyttäjille että sen osalta, että tällöin Valtiokonttorin vastuulla olisi korvauksen suorittaminen, ei edellytysten arvioiminen.

Voitte tähän kirjoittaa pykäläkohtaiset huomionne.

Lain 5 §:ssä säädetyn vapaudenmenetyksen aika tulee säilyttää 24 tunnissa. Viranomaisella tulee olla realistiset mahdollisuudet suorittaa riittävät toimenpiteet. Sääntelyn tulee olla linjassa rikoslain tuottamuksellisen vapaudenriiston säännöksen kanssa. Kyseisen säännöksen esitöissä on rikoksen toteutumiseksi rajana 24 tuntia, kun henkilöä säilytetään tiloissa, jotka ovat tarkoitettu henkilöiden säilyttämiseen. Miksi vahingonkorvausvelvollisuuden tulisi poiketa tästä?

Lain 10 §:ssä säädetystä sivulliselle aiheutetusta vahingosta on huomattavasti tarkemmin määriteltävä tilanteet, joita korvausvelvollisuus koskee. Onko kyse esimerkiksi tilanteesta, jossa sairaskohtauksen saanut henkilö pelastetaan asunnosta? Onko hän sivullinen?

Nämä asiat osaltaan osoittavat sen, että työryhmän mietintö on selkeästi vielä keskeneräinen.

Laki pakkokeinolain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki poliisilain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa yleiset huomionne ehdotetusta laista.

-

Voitte tähän kirjoittaa pykäläkohtaiset huomionne.

-

Laki rajavartiolaitoksen muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Laki Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Voitte tähän kirjoittaa huomionne ehdotetusta laista.

-

Haavisto Jukka
Suomen syyttäjäyhdistys ry